

PUK AK
Wilno

+ 1942

VM ?

TOMKIEWICZÓWNA Maria
ps. "Grażyna"

2004/USK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 2004 / WSK

Tomkiewiczówna Maria

ps. „Grażyna”

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓ K-2, s. 4.

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora ✓ K-2, s. 2

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K-4, s. 5

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja ✓ K-1, s. 1-2

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓ 21

VI. Fotografie ✓

I.1.1 Relacja własna

- Relacja (biogram) Mami Tomkiewiczówny, napisana przez Helenę Pasierbską maszynopis (kopie) i oryginał. K. 2, s. 1-4

H. Desiewbske
FUNDACJA
"Archiwum Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polna
w Toruniu

Wpłynęło dnia: 19.02.2003
L. dz. 380 / WSK-412/03
Załączniki:
Referent:

VM
onyg. 4 E. 2. 1/1/1
Maria Tomkiewiczówna

Urodziła się w 1889 r. w Święcianach woj. wileńskie. Córka Jana i Pauliny z Hajduków. Wywieziona z rodziną w głąb Rosji, w 1919 r. wróciła do Wilna i w 1920 r. wstąpiła do służby sanitarnej w polskim wojsku. Po wojnie z bolszewikami w 1920 r. w październiku rozpoczęła studia na Uniwersytecie Stefana Batoryego na Wydziale Humanistycznym. Po ich ukończeniu pracowała w zawodzie nauczycielskim. Była też instruktorką PWK.

Z chwilą wybuchu wojny w 1939 r. wstąpiła do konspiracji w komórce legalizacyjnej Komendy Okręgu ZWZ. W jej mieszkaniu znajdowała się punkt kontaktowy. Kierowała grupą dziewcząt łączniczek, żartobliwie nazwanych "Kozami". Przybrała pseudonim "Grażyna", miało to zbieżność z tytułem utworu A. Mickiewicza, który go pisał właśnie w pobliżu mieszkania M. Tomkiewiczówny.

Praca w tym punkcie odbywała się bardzo intensywnie. Zabezpieczano, przechowywano i rozprowadzano fałszywe dokumenty, na które było wielkie zapotrzebowanie. Wydawano do siedemdziesięciu kompletów za jednym posiedzeniem. Oczywiście, wszystkie należało podniszczyć, zanim wydano.

Niestety, 5 czerwca 1942 r. "Grażyna" została aresztowana na skutek załamania się jednej z konspiratorek podczas śledztwa. Rozpoczęła się gehenna więzienna. Pisała w grypsach, że od bicia jest czarna jak węgiel. Wieszyla się, że nikogo nie wydała, sama dziwiła się sobie, że jest taka zacięta. Jak wspominała później Hanna Gierzod z tej samej celi: "Katowana na śledztwie szpicrutą zakończoną żelazem, pokaleczona, niczego nie spodziewała się, jak tylko śmierci. Kiedyś odsłoniła swe umęczone ciało, mówiąc: "Widzisz jak bardzo cierpię. Ty pewnie wyjdiesz na wolność, bo mnie już tylko czekają Ponary"

3 grudnia 1942 r. zabrano ją wraz z innymi do tej kaźni.

Pośmiertnie została odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojenne-

go Virtuti Militari przez Komendanta Samodzielnego Okręgu

Wileńskiego Armii Krajowej Aleksandra Krzyżanowskiego.

Sporządziła na podstawie: 1/ H. Pasięrska "Wileńskie Ponary" Gdańsk,

1999 r. 2/ Słownik uczestniczek walki o niepod-

ległość Polski 1939-1945 Warszawa 1988

Helena Pasięrska
.....
/-/ Helena Pasięrska

Urodziła się w 1889 r. w Święcianach woj. wileńskie. Córka Jana i Pauliny z Hajduków. Wywieziona z rodziną w głąb Rosji, w 1919 r. wróciła do Wilna i w 1920 r. wstąpiła do służby sanitarnej w polskim wojsku. Po wojnie z bolszewikami w 1920 r. w październiku rozpoczęła studia na Uniwersytecie Stefana Batorego na Wydziale Humanistycznym. Po ich ukończeniu pracowała w zawodzie nauczycielskim. Była też instruktorką PWK.

Z chwilą wybuchu wojny w 1939 r. wstąpiła do konspiracji w komórce legalizacyjnej Komendy Okręgu ZWZ. W jej mieszkaniu znajdowała się punkt kontaktowy. Kierowała grupą dziewcząt łączniczek, żartobliwie nazwanych "Kozami". Przybrała pseudonim "Grażyna", miało to zbieżność z tytułem utworu A. Mickiewicza, który go pisał właśnie w pobliżu mieszkania M. Tomkiewiczówny.

Praca w tym punkcie odbywała się bardzo intensywnie. Zabezpieczano, przechowywano i rozprawdzano fałszywe dokumenty, na które było wielkie zapotrzebowanie. Wydawano do siedemdziesięciu kompletów za jednym posiedzeniem. Oczywiście, wszystkie należało podniszczyć, zanim wydano.

Niestety, 5 czerwca 1942 r. "Grażyna" została aresztowana na skutek załamania się jednej z konspiratorek podczas śledztwa. Rozpoczęła się gehenna więzienna. Pisała w grypsach, że od bicia jest czarna jak węgiel. Cieszyła się, że nikogo nie wydała, sama dziwiła się sobie, że jest taka zacięta. Jak wspominała później Hanna Gierżod z tej samej celi: "Katowana na śledztwie szpicrutą zakończoną żelazem, pokaleczona, niczego nie spodziewała się, jak tylko śmierci. Kiedyś odsłoniła swe umęczone ciało, mówiąc: "Widzisz jak bardzo cierpię. Ty pewnie wyjdiesz na wolność, bo mnie już tylko czekają Ponary"

3 grudnia 1942 r. zabrano ją wraz z innymi do tej kaźni.

Pośmiertnie została odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojenne-

2/4/4

go Virtuti Militari przez Komendanta Samodzielnego Okręgu
Wilenskiego Armii Krajowej Aleksandra Krzyżanowskiego.

- 1/ Sporządziła na podstawie: H.Pasierbska "Wilenskie Ponary" Gdańsk,
1999 r.
- 2/ Słownik uczestniczek walki o niepod-
ległość Polski 1939-1945 Warszawa 1988

 /-/ Helena Pasierbska

1/2. Dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora.
- stwierdzenie odznaczenie pośmiętnego Msp. Kserokopie
(2 egzemplarze) k. 2, s. 1-2.

Stwierdzenie odroczenia pośmiertnego

Stwierdzamy niniejszym, że na podstawie upoważnienia Naczelnego Wodza WP i Komendanta Sił Zbrojnych w kraju (Nr 408/BP p.2 z dnia 15.VII.1942 r.) - Komendant Samodzielnego Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej ALEKSANDER KRZYŻANOWSKI (pseudonimy: "Wilk" i "Dziemida") odznaczył pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego "Wirtuti Militari" KARŁA TOMKIEWICZ (pseudonim: "Grażyna"), sztabowego sztabowych Komendy Okręgu Wileńskiego AK (pseudonim "Kozy") rozstrzelaną przez Niemców na Ponarach koło Wilna - za całokształt działalności niepodległościowej i bohaterką postawę w więzieniu Gestapo - rozkazem wydanym w roku 1943. Dokładnej daty i numeru rozkazu ustalić obecnie nie możemy.

Stwierdzamy ścisłość powyższego rozkazu:

J. Kulikowski
ppłk. dypl. Julian Kulikowski
ps. "Ryngraf", "Witold Droboszycki",
b. szef sztabu i szef Oddz. I-go Okr. Wil. AK,
zam. Radom, kolejowa 24

L. Krzeszowski
ppłk. art. Lubosław Krzeszowski
b. z-ca kmdta Oddz. I-go Okr. Wil. AK,
zam. Warszawa, Em. Piater 20

Autentyczność podpisu
ppłka dypl. J. Kulikowskiego
stwierdzamy

Autentyczność podpisu
ppłka L. Krzeszowskiego
stwierdzamy

M. X 62 r.

Zygmunt Dziarnaga-Działyński

Zygmunt Dziarnaga-Działyński
ps. "Józef" i "Bolesław"
b. dowódca II Rejonu Armii Krajowej
Wilno-Śródmieście, b. kierownik Wydziału Informacji i Propagandy Delegatury Rządu R.P. w Wilnie,
zam. Warszawa, Myszkowska 5 n.7

Autentyczność podpisu
Zygmunta Działyńskiego
stwierdzamy

Warszawa, 22.X.1962 r.

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
WOLNOŚCI I DEMOKRACJI
ODDZIAŁ WARSZAWA - ŚRÓDMIEŚCIE
ul. Mierosławska 10, Nr 22

Pracownice H. Pasiebskie
11 2003 r.

Stwierdzenie odroczenia pośmiertnego

Stwierdzamy niniejszym, że na podstawie upoważnienia Naczelnego Wodza WP i Komendanta Sił Zbrojnych w kraju (Nr 408/BP p.2 z dnia 15.VII.1942 r.) - Komendant Samodzielnego Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej ALEKSANDER KRZYŻANOWSKI (pseudonimy: "Wilk" i "Dzemiś") odznaczył pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego "Virtuti Militari" MARIE TOMKIEWICZ (pseudonim "Grażyna"), dowódcę grupy łączniczek sztabowych Komendy Okręgu Wileńskiego AK (pseudonim "Kozy") rozstrzelaną przez Niemców na Ponarach koło Wilna - za kształt działalności niepodległościowej i bohaterką postawę w więzieniu Gestapo - rozkazem wydanym w roku 1943. Dokładnej daty i numeru rozkazu ustalić obecnie nie możemy.

Stwierdzamy ścisłość powyższego rozkazu:

J. Kulikowski
ppłk. dypl. Julian Kulikowski
ps. "Ryngraf", "Witold Droho-
mowski", b. szef sztabu i szef
Oddz. I-go Okr. Wil. AK,
zam. Radom, kolejowa 24

Autentyczność podpisu
ppłka dypl. J. Kulikowskiego
stwierdzamy

L. Krzeszowski
płk. art. Lubosław Krzeszowski
ps. "Ludwik"
b. szef sztabu i kmdt Okr. Wil. AK
p.z-ca kmdta Obchodu Półn. W. Okr.
AK, zam. Warszawa, Em. Plater 20

Autentyczność podpisu
płka L. Krzeszowskiego
stwierdzamy

M. X 62 r.

Zygmunt Dziarnaga-Działyński

Zygmunt Dziarnaga-Działyński
ps. "Józef" i "Bolesław"
b. dowódca II Rejonu Armii Krajowej
Wilno-Śródniescie, b. kierownik Wy-
działu Informacji i Propagandy De-
legatury Rządu R.P. w Wilnie,
zam. Warszawa, Mysłowicka 5 n.7

Autentyczność podpisu
Zygmunta Działyńskiego
stwierdzam

Warszawa, 22.X.1962 r.

[Signature]
ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
WOLNOŚCI I DEMOKRACJE
ODDZIAŁ WARSZAWA - POLBORZ
ul. Mierosławskiego Nr 22

Przygot. Miroslaw Domilewicz
31 2007 r.

II. Materiały uzupełniające relacje

- "Maia Tomkiewiczówna ps. "Grażyna" w: H. Pasierbska "Wileńskie Pomory" r. 1996, wyd. II, s. 187-189. Msp. Kserokopia, k. 2, s. 1-3.
- Żołgenik Nr 17 "Stwierdzenie odroczenia postępowania" w "Żołgeniki - dokumenty archiwalne i materiały pomocnicze" str. 355. Msp. Kserokopia, k. 1, s. 4.
- Biogram Tomkiewiczówny Maia w: "Słownik uczestników..." Msp. oryg. (wycinek sklejoną z dwóch kartek). k. 1, s. 5.

+
roztrudzone
w Pomorzech
3. XII. 1942

VM
Maria Tomkiewiczówna ps. „Grażyna”

1889 - 3. XII. 1942

To była wielka służebnica polskiej sprawy, począwszy od najwcześniejszych lat młodości. W 1919 r., kiedy wróciła z rodziną do Wilna z Ukrainy, dokąd została wywieziona w 1915 r. i gdzie ukończyła sześć klas gimnazjum w 1920 r., wstąpiła do służby sanitarnej w polskim wojsku, wycofującym się z terenów wschodnich przed nawałnicą bolszewicką. Z całym zapalem i właściwym sobie oddaniem brała udział w ratowaniu tych, co narażali życie w obronie zagrożonej, a dopiero co odzyskanej wolności. Ta gorliwość i wytrwałość w podejmowanych czynnościach towarzyszyła do końca jej dni.

Po powrocie do Wilna spod Warszawy w październiku 1920 r. wstąpiła na Uniwersytet Stefana Batorego na Wydział Humanistyczny. Ukończywszy studia polonistyczne, pracowała w zawodzie nauczycielskim aż do wybuchu wojny. Była instruktorką PWK. Podczas okupacji przystąpiła do pracy konspiracyjnej. Chodziła półbosa, półgłodna, zawsze zajęta.

Mieszkała wtedy w pokoju, znajdującym się w krętych i ciemnych korytarzach domu uniwersyteckiego przy ul. Zamkowej, naprzeciwko kościoła św. Jana. Okna wychodziły na dziedziniec, gdzie znajdowała się tablica upamiętniająca miejsce powstania „Grażyny” Adama Mickiewicza. Stąd może pseudonim Marii – „Grażyna”.

W jej mieszkaniu był punkt kontaktowy. Oto informacje p. Mirosława Daniłowicza z Warszawy – siostrzeńca M. Tomkiewiczówny, który jako czternastoletni chłopiec od września 1940 r. do czerwca 1941 r. zamieszkiwał u ciotki: *„Juz w tym okresie była ona mocno wciągnięta w sprawy Polski Podziemnej. Pamiętam wielką ilość osób, które przewijały się przez pokój, zwłaszcza kobiet, przeważnie tych samych. Bywali również mężczyźni, najprawdopodobniej oficerowie WP. W jakimś akamarku, gdzie trzymane było drewno opałowe,*

9/2

natykalem się na ukryte worki z odzieżą i butami. Mnie jako „szczeniaka” zainteresowały czarne czy też granatowe kurtki o kroju wojskowym. Widziałem również moment „starzenia się” dokumentów, preparowanych u nas czy też gdzie indziej.”

Tak więc już podczas okupacji sowieckiej w Wilnie Tomkiewiczówna ratowała zagrożonych rodaków przez wrogie władze radziecko-litewskie: oficerów przybyłych z zachodnich ziem polskich, uciekinierów z obozów internowanych, różnych działaczy dowojennych, członków powstających organizacji podziemnych.

Słowem brała udział w tzw. legalizacji – komórce konspiracyjnej, zajmującej się wykonywaniem „lewych” dokumentów, zainicjowanej przez ks. Kazimierza Kucharskiego ps. „Szymon”, jezuitę, znanego działacza społecznego, wywiezionego później przez NKWD w głąb Rosji. Legalizacja składała się z: „Kuźni” i „Gospody”. „Kuźnia” to zakład cynkograficzny, fotograficzny, graficzny, „Gospoda” zaś to biuro, wykonujące konkretne dokumenty na zamówienie poszczególnych komórek konspiracyjnych. Dokumenty takie należało podniszczyć, by wyglądały na stare.

Aby była zachowana łączność pomiędzy lokalami „Gospody”, „Kuźni”, tudzież różnymi ludźmi z tymi sprawami związanymi, potrzebny był personel pomocniczy w postaci młodych dziewcząt – łączniczek. Przydano im dowcipny pseudonim „Kozy”. Kierowniczką tej grupy była właśnie Tomkiewiczówna. Pod jej dyrektywą rozprawiano gotowe dokumenty, zabezpieczano je oraz przechowywano, jak również podniszczano, jeśli nie zrobiono tego dostatecznie w „Gospodzie”. Praca było co niemiara, wydawano do siedemdziesięciu kompletów za jednym posiedzeniem. W „Kuźni” pracowano nieraz trzy doby bez przerwy. Łączniczki uwijały się pomiędzy skrzynkami – punktami, gdzie były składane zamówienia i odbierane gotowe dokumenty.

Na nieszczęście konspiratorów został aresztowany jeden z pracowników „Kuźni”, który załamał się podczas śledztwa i wydał znane sobie osoby, w tym M. Tomkiewiczówną. Aresztowano ją 5 czerwca 1942 r.

Rozpoczęła się gehenna więzienna. Pisała w grypsach, że od bicia jest czarna jak węgiel, cieszyła się, że nikogo nie wydała. Nie

przypuszczała, że jest taka zacięta. Jak podaje Anna Gierzod (po wojnie zamieszkała w Warszawie), która przez jakiś czas dzieliła z nią celę na Lukiszkach: *„Bita na śledztwie szpicrutą zakończoną żelazem, pokaleczona, niczego już nie spodziewała się, jak tylko śmierci. Kiedyś odsłoniła swe umęczone ciało mówiąc: „Tobie tylko pokazuję, jak bardzo cierpię. Pewnie wyjdiesz na wolność, bo mnie czekają już tylko Ponary.” W ostatnich dniach przed śmiercią była zamyślona i zdenerwowana”*.

Sprawa Tomkiewiczówny wyglądała fatalnie, nie tylko ze względu na jej działalność w legalizacji, lecz także dlatego, że podczas konfrontacji z ujętym zrzutkiem londyńskim („cichociemnym”) zeznał on, iż to ona wystarała się mu o nocleg i zaopatrzyła w „lewe” dokumenty.

W grypsach do rodziny prosiła o kaszę ze skwarkami i cebulę. *„3 grudnia 1942 r. — jak pisze A. Gierzod, przebywająca wtedy już w innej celi — jeszcze przed apelem ktoś zajrzał przez „judasza”. Była to „Grażyna”, ubrana w płaszcz, chciała dać jakiś znak, ale strażniczka ją odepchnęła”*. Właśnie w tym dniu została wywieziona na Ponary. (zał. nr 6) Przed rozstrzelaniem krzyknęła: *„Niech żyje wolna Polska !”*, co powtórzył rodzinie pewien Żyd, pracujący tam jako grabarz.

W 1943 r. Komendant Samodzielnego Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej Aleksander Krzyzanowski ps. „Wilk”, „Dziemido” rozkazem odznaczył pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari Marię Tomkiewiczówną za całokształt działalności niepodległościowej i bohaterską postawę w więzieniu gestapo (zał. nr 17).

Tak oto uwięzione zostało życie najstarszej córki Jana i Pauliny z Hajduków Tomkiewiczów, pochodzących z kręgu szlachty herbowej, urodzonej w Święcianach w 1889 r., uczęszczającej do szkoły rosyjskiej, gdzie była niejednokrotnie karana za swą upartą polskość. *„To była wielka patriotka, rozkochana we wszystkich sprawach dotyczących Ojczyzny”* — jak wspominała jej siostra w 1986 r. p. Wanda Danilewicz, zamieszkała po wojnie w Kędzierzynie - Koźlu.

Informacje od wymienionych w tekście członków rodziny
M. Tomkiewiczówny oraz Anny Gierzod z Warszawy.

11/4

Załącznik nr 17

Stwierdzenie odznaczenia pośmiertnego

Stwierdzamy niniejszym, że na podstawie upoważnienia Naczelnego Wodza WP i Komendanta Sił Zbrojnych w kraju (Nr 408/BP p. 2 z dnia 15. VII. 1942 r.) - Komendanta Samodzielnego Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej ALEKSANDER KRZYŻANOWSKI (pseudonimy: „Wilk” i „Dziemido”) odznaczył pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego „Virtuti Militari” MARIĘ TOMKIEWICZ (ps. „Grażyna”) - kierowniczkę łączniczek sztabowych Komendy Okręgu Wileńskiego AK (pseudonim „Kozy”), rozstrzelaną przez Niemców na Ponarach koło Wilna - za całokształt działalności niepodległościowej i bohaterską postawę w więzieniu gestapo, rozkazem wydanym w roku 1943. Dokładnej daty i numeru rozkazu ustalić obecnie nie możemy.

Stwierdzamy ścisłość powyższego rozkazu:

(-) pplk. dypl. Julian Kulikowski ps. „Ryngraf”.

Autentyczność podpisu pplk. dypl. J. Kulikowskiego stwierdzamy (podpis nieczytelny).

(-) plk. art. Lubosław Krzeszowski.

Autentyczność podpisu plk. art. L. Krzeszowskiego stwierdzamy (podpis nieczytelny)

Zygmunt Dziarmaga-Działyński ps. „Józef” i „Bolesław”, b. dowódca II Rejonu Armii Krajowej Wilno-Śródmieście, b. kierownik Wydziału Informacji i Propagandy Delegatury Rządu RP w Wilnie, zam. Warszawa, ul. Mysłowicka 5 m.7.

Autentyczność podpisu Zygmunta Działyńskiego stwierdzam (podpis nieczytelny)

M.P.
ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O
WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ
ZARZĄD
ODDZIAŁU WARSZAWA-ZOLIBÓRZ

Warszawa, 22. X. 1962 r.

TOMKIEWICZÓWNA MARIA, „Grażyna”, „Minister” (ok. 1917–18 XII 1941), zam. w Wilnie, przed wojną instruktorka PWK; w konsp. żołnierz ZWZ w komórce legalizacyjnej Komendy Okręgu ZWZ Wilno, w jej mieszkaniu był punkt roboczy i kontaktowy, rozprawiała gotowe dokumenty, zabezpieczała ich przechowywanie; po „wsypie” w komórce uprzedzona, że gestapo zna jej adres, opuściła mieszkanie, jednakże po pewnym czasie

wróciła, wówczas aresztowana, uwięziona na Łukiszkach, torturowana, nikogo nie wydała, rozstrzelana na Ponarach.

11; 39; rel. Genowefy Stankiewicz; inf. H. Gierządówny.

iv. Korespondencja:
- list Mirosława Dawideńca do Fundacji z dn. 28.12.2006.
Rzp. oryg. K. 1, s. 1-2.

P. 23/07
Wielce Szanowna Pani!

b. nr.
IV/1

Przesyłam odbitek odbitki, jedynego dostępnego dokumentu znajdującego się w rękach mojej rodziny, dotyczącego siostry mojej matki Marii Tomkiewiczówny.

Fakty z życiorysu mojej ciotki znajdują się w publikacji dotyczącej Panów k/Włosa. w książce "Dziary i włoska golgota" jej autorka Helena Pasiekińska wspomina Marię Tomkiewiczównę (str. 156-160) i jej odznaczenie (pośmiertne) Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Wirtuti Militari, zaliczając je do "stwierdzenia pośmiertnego odznaczenia".

Nie mając innych dokumentów przesyłam odbitek mając nadzieję że będzie ona wystarczającym dowodem do umieszczenia w kolumnie przez Panią publikacji Marii Tomkiewiczówny.

W-wa, 12.28/06

31/07

Z poważaniem
Miroslaw Danilowicz

Mirosław Danilewicz
ul. Bielańska 3/7
00-086 Warszawa

IV/2

Vm? T 2004 / NIK
nr 46
3.10
AN 5

1. N Tomki i wierzona

2. I, ps. "Kawa... ps... v. gważyna"

3. ur.
Lpina m. S. Kucha

4. st.

5. Org. AK

V. Wypisy ze źródeł - nieregularne karty informacyjne 24

6. przydz Okr. Wielka Wia Tym Stos i Kozg.

7. funkcje kierownicza Tożsamiel Komendy AK Okr. Wil

8. nr

9. źr.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

HM/1978/180

Kopiecie oprac. przez EA do
 prac nad IV tomem "Stowm'ke
 UM kabinof"

skrajnie lewy... prawy

i

T 2004/WSK

PWK
VM

AK
Wielno

3 XII 1942

Pomory

Tomkiewicz Maria

Gwizyna

1939

1945

inf: M. Olechowiec "Kozy" "Nike" 1939/47
Teżka problemowa 1 223 Okres Wielno

Bolno 199

i

Wilno
AK

3. XII. 42
Ponawy

Томкличіцкая Моня
ps. "Грозные"

Членкиня группы "Король", дача Ставиская
Клейка, Комсомольская Уметруштростка,
Ерцноса і Рэзанаго Пазару і Кідні
Уврыгу Wilno. Rozstrzelana 18.12.1942

zob.: Fiedorowicz J., I na /s. 1; SH1/HSK

HM1-PP

VM?

Tom Kuciorówna Maria

nr 17 03. 1894

opracowanie napisano w Wilnie w 1939 r.

nr 11 Pasieckiego w Wilnie w 1945 r. s. 232
(kniżka w Warszawie (A. Rębowy))

for
+ Tomkiewicz Maria

53 lata urodzenia 3 XII 1943 r.

zob H Parisaska Wierszki Lubiński s 148
(kieszka - wiersze P. Rofusky)

i

T2004/WSK

PWK

AK

VM

Wilno

+

3.XII.1942

Ponary

Tomkiewiczówna Maria

ps "Groszyna"

kierowniczka techniczna Komendy

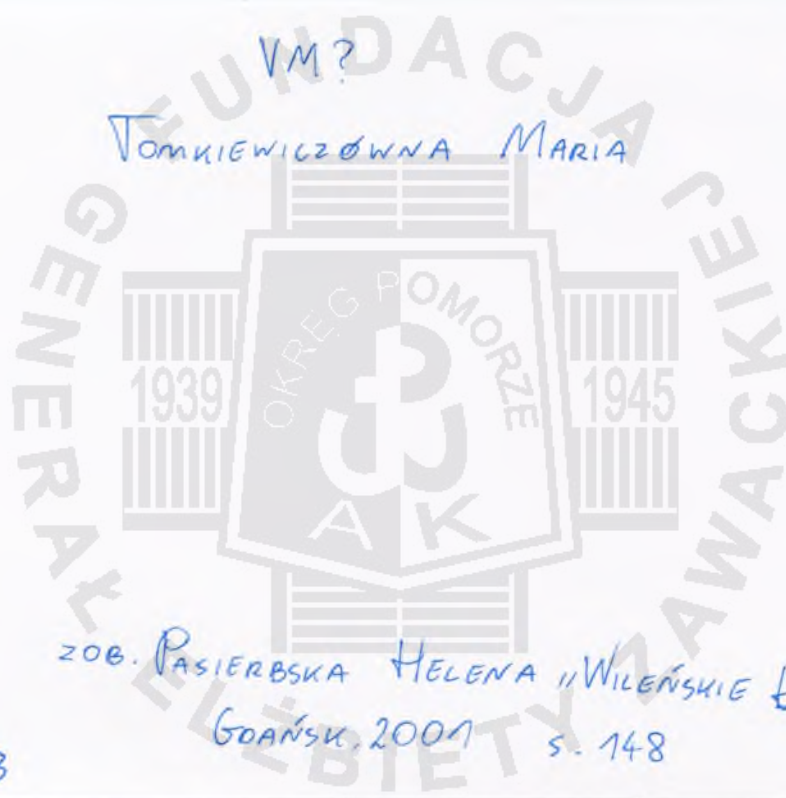
AK Okręgu Wileńskiego

Boln/39

VM?

AK

TOMKIEWICZOWNA MARIA

ZOB. PASIERBSKA HELENA "WILEŃSKIE ŁUKASZKI"
GDAŃSK, 2001 s. 148

ZMIKX103

PWK Ak
Wilno

Vm?

TOMKIEWICZOWNA Małgorzata
ps. „Grażyna”

w 1943 Komendant Samodzielnego
Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej
„Aleksander Krzyżanowski ps. „Wilk”
„Dziemiado” rozkazem odznaczony
pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu
Wojennego Wirtuti Militari Marię
Tomkiewicz za całokształt działalności
niepodległościowej i bohaterką postawę
w więzieniu gestapo.
str. 189

i

T 2004 / WSK PWK AK
VM? VM Wilno

+

3. XII. 1942 Tomkiewiczówna Maria

ps "Grażyna"

Kierowniczka techników komendy

AK Okr. Wileńskiego tzw. "Kór"

Bohr 193

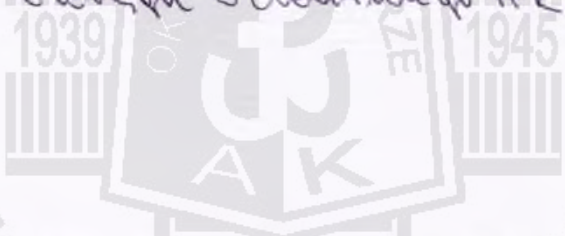
2

VM?

AK
Wilno

+ XII 1942 Tomkiewicz Maria
Ponawy po Graczyka

Kierowniczka Tur mości w Komendzie
Okręgu Wileńskiego AK

inf: T WSK 2096 - Niedziwiedza Zofia, II nr 34

Belor 1/2000

VM?

PWK 17K
Wilno

TOMKIEWICZOWA Mania
ps „Grażyna”
Instruktorka PWK
Komórka legalizacyjna „Kuchnia
i Gospoda” Aresztowana 5.06.1942
Katowana 3.12.1942 wywieziona
na Ponary. Odrozyc przed rozstrzelaniem
„Niech żyje Wolna Polska” w 1943 „Wilk”
A. Krzyżanowski - pośmiertnie Srebrny
Krzyż Orderu Wojennego Virtuti Militari
zob. Wilenskie Ponary
Helena Pasierbska
Gdańsk 1996

Wydanie własne

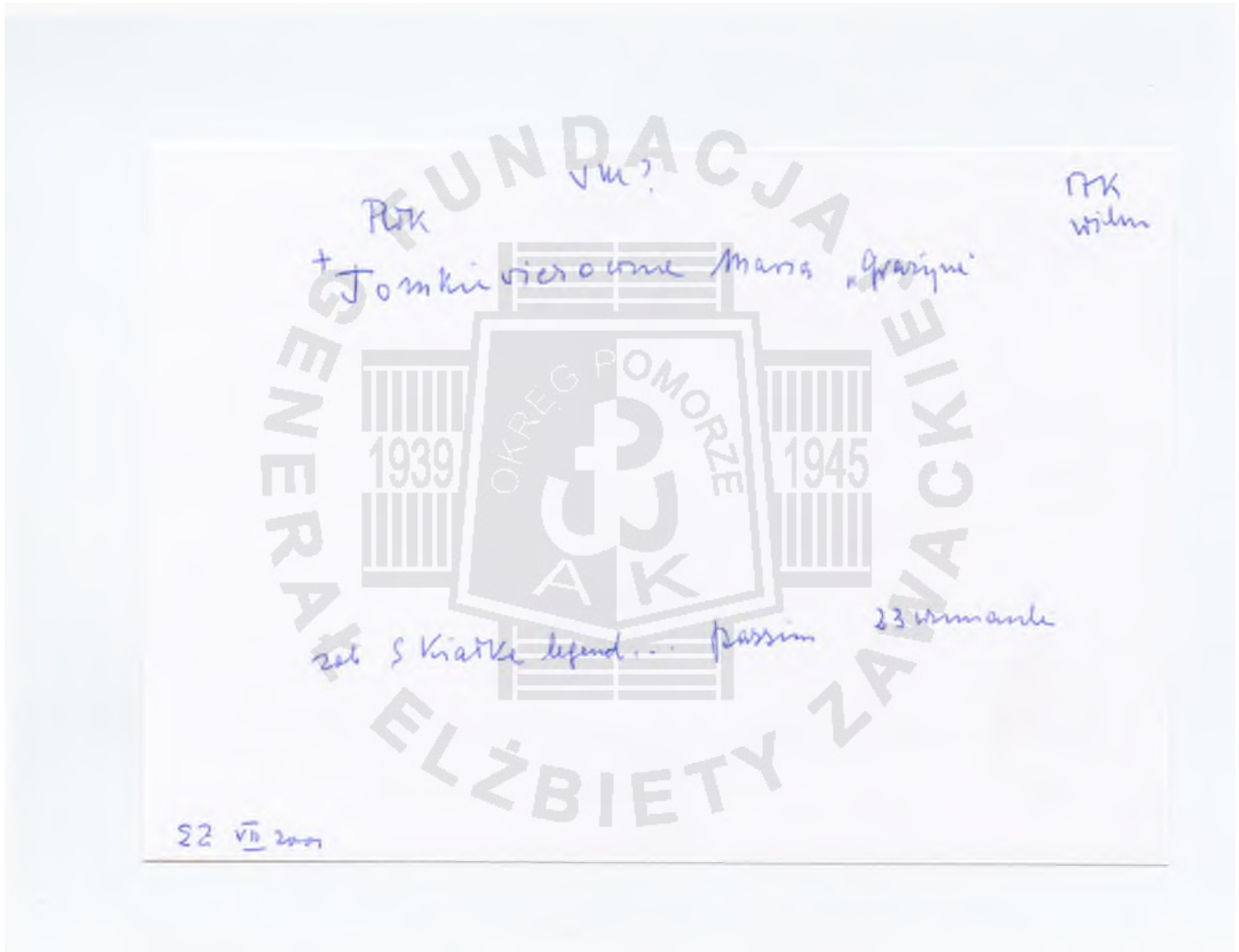
str. 141, 187, 188, 189

DRut
05.2003

VM?
Terazki wiec Marie, Gwiazdka

M
Wilna

2004 4 1 1939 1945
OKREG POMORZE
AK
2001 5 150, 153, 403

Plak

VM?

Plak
Wilna

Tomki sieronie Maria „Grasine’

1939

OKREG POMORZE

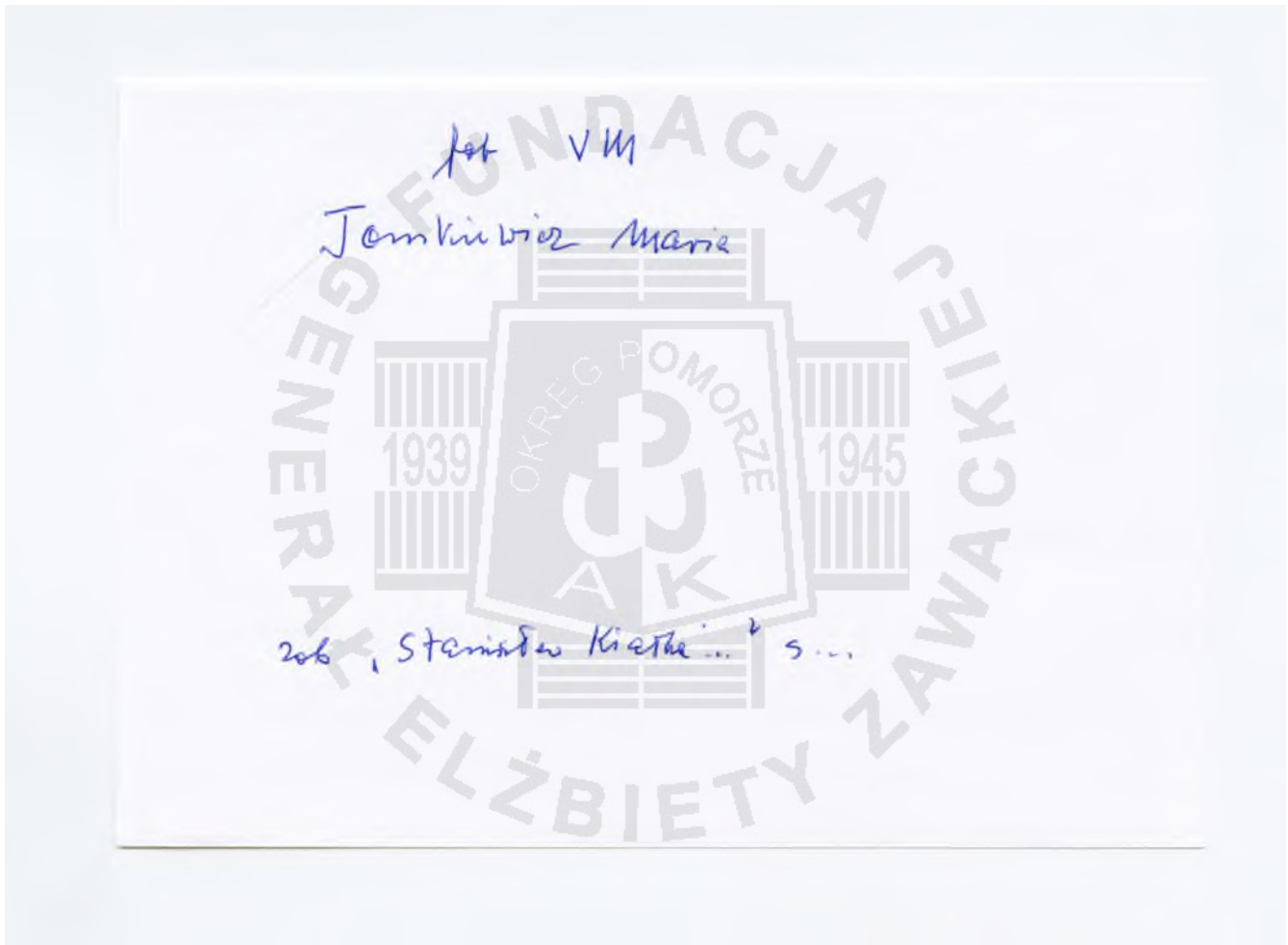
1945

AK

zob. S Kiatka legend... Passim

23 września

22 Vh 2007

VM?

174
Wrocław

Jankiewicz Marie

W liście z ręką Piotrowicze Minorska
Damielowa, który jest zainteresowany
mat. zwołał

inf. Józefu Walecberg brat Józef
adres Legnicka ul. Marysińska
6 m 46

298.

i

UM?
TOMKIEWICZOWNA Monie
ps. "Gwiezda"

AK
Wilno

Zob. Służba Półk..., cz. 3, s. 178-179

D.K.I.04.

VM?

AK

TOMKIEWICZÓWNA MARIA

1939

1945

ZOB. TOMASZEWSKI JONGIN "WILEŃSZCZYŻNA..."
W-wa, 1988, RYTM s. 250, 240, 256, 7

ZMIK X103

i

AK
Wilno

+

Tomkiewiczówna Maria

3.XII.1942

pr. "Gazeta"

Pracę kierowniczą łączności w kamieniu
kwatery ministerstwa, łączności i ogólnego
porozumienia w komendzie Okręgu Wileńskiego
(komendant gen. Aleksander Kupcewicz)

inf; techn. osoba Dudyń Barbara

Boln 88

i

AK
Wilno

+
1842
notowana

TOMKIEWICZ Maria

ps. „Grażyna”

Kierowniczka grupy „Kozły”

Źródło: R. Wawakowski, Komórka

Legalizacyjna..., Bydgoszcz 1996

s. 87, 90, 91

fol. 98

i

T
U/M

PWK AK
UM Wilno

+
3 XII 1942
notule
Pomocy

Tomlinienowa Maria
pr "Smryna"

Kie row nicke techniki
komedie Okręgu Wilni 1942-45

H. Panierbska: Wil. Pomocy ~ 141, 187, 355
Bibl. OP AK ~ 141, 187 ~ numer 883

K. Paweł '87

i

3. XII. 1942

Pomory

ГОМКІЕВІЦЗІВНА Мекіа

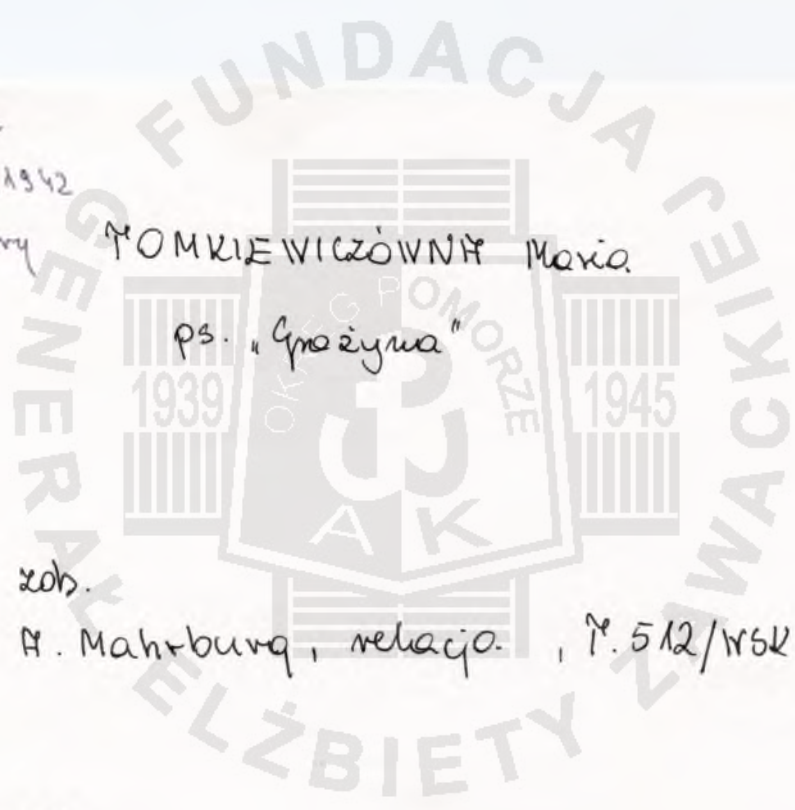
ps. "Grażyna"

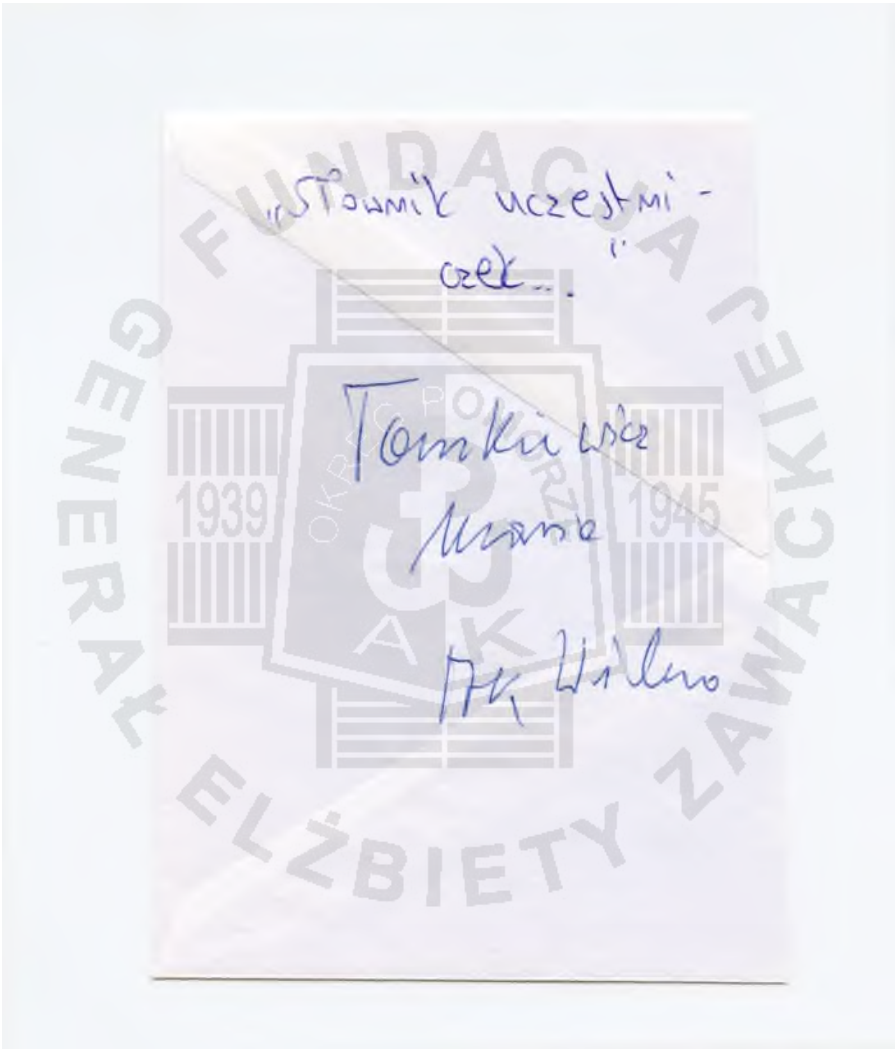
zob.

H. Mahrburg, relacja, № 512/WSK

K. Min '98

AK
Wilno

T. 2004/WSK

AK
Lilko

TOMKIEWICZÓWNA Maria
ps. „Grażyna”

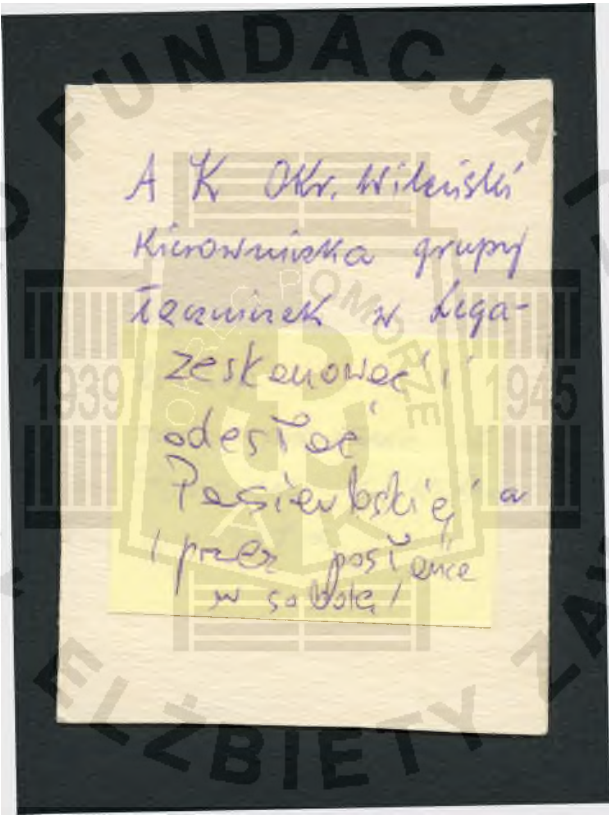
VI. Fotografie

1. zdj. legitym., lb. d. j., oryg. (4,5 x 7,5), str. 1
2. zdj. legitym. z czasop., lb. d. j., ksero - str. 1

A K Okr. Wileński
Kierowniactwo grupy
Techników w lega-
zeskowanej
odestoe'
Pasiewboki'e' a
I przez postępnice
w sobota /

VI/2

MARIA TOMKIEWICZÓWNA
"GRAŻYNA"
ROZSTRZELANA 18·XII·42

AK T.2004/kr
rozstrzelana

MARIA TOMKIEWICZOWNA
"GRAŻYNA"
ROZSTRZELANA 18·XII·42

Ak Wino T.2004/ksic

ГОМКІЕ КІСЦОУНА МАНІА

